

# Peti sastanak SLAP koordinatora

Zrenjanin, 8-9. oktobar 2013.



**slap**   
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE  
REGISTER YOUR PROJECT



Municipal Infrastructure Support Programme  
Building together for the future

EU  exchange4  
[www.exchange.org.rs](http://www.exchange.org.rs)

# MEĐUOPŠTINSKA SARADNJA

**Boris Šćekić**

**Program podrške razvoju infrastrukture  
lokalne samouprave (MISP IPA 2010)**

**063.861.41.60**

**[bscekic@misp-serbia.rs](mailto:bscekic@misp-serbia.rs)**



# Međuopštinska saradnja u oblasti komunalne infrastrukture i usluga



# Upravljanje komunalnim otpadom

Regulativa u oblasti zaštite životne sredine (**upravljanja otpadom**), definisana nacionalnim zakonodavstvom, kao i propisima Evropske unije, zahtevaju poštovanje određenih standarda za sakupljanje, transport, tretman i odlaganje komunalnog otpada.

Posle sektora voda, upravo modernizacija sistema za upravljanje otpadom sa sobom nosi najveće kapitalne troškove (preko 600 miliona evra samo za komunalni otpad, za postizanje željenog stanja).

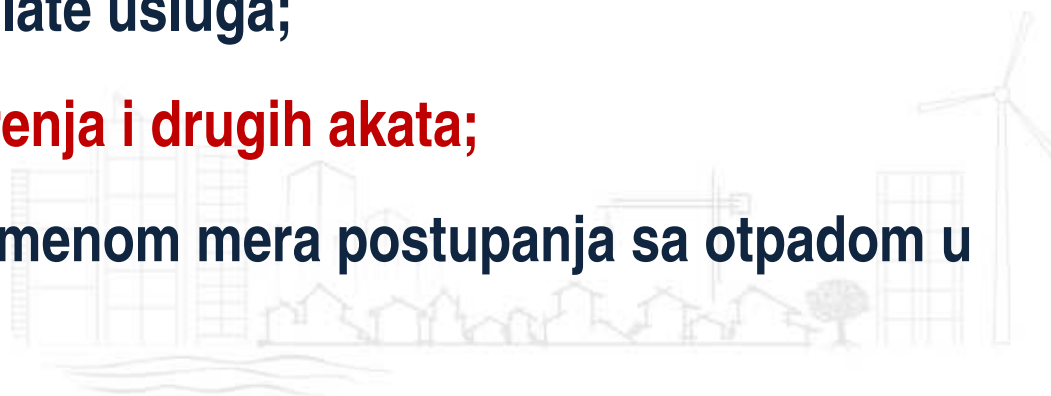
Jedino ekonomski opravdano (i moguće) rešenje za ispunjavanje navedenih zahteva je formiranje regiona za upravljanje komunalnim otpadom.



# Nacionalna strategija upravljanja otpadom 2010-2019

## Nadležnosti jedinica lokalne samouprave (u skladu sa Zakonom):

- **Donošenje i sprovođenje lokalnih planova upravljanja otpadom;**
- **Uređivanje, obezbeđivanje, organizacija i sprovođenje upravljanja komunalnim otpadom;**
- **Uređivanje postupka naplate usluga;**
- **Izdavanje dozvola, odobrenja i drugih akata;**
- **Nadzor i kontrola nad primenom mera postupanja sa otpadom u skladu sa zakonom.**



# Nacionalna strategija upravljanja otpadom 2010-2019

**Dve ili više jedinica LS donose regionalni plan upravljanja otpadom, kojim se definišu zajednički ciljevi;**

**Izrada regionalnog plana se uređuje sporazumom skupština jedinica lokalne samouprave.**



**Najveći broj jedinica lokalne samouprave poseduje mehanizaciju i vozila za sakupljanje otpada. Međutim, oprema je često neadekvatna (prošla ekonomski vek upotrebe) i/ili postoji nedostatak sredstava za odgovarajuće tehničko održavanje;**

**Otpad se odlaže na “zvaničnim” nesanitarnim deponijama i/ili divljim smetlištima.**



## Institucionalna pitanja značajna za regionalno upravljanje otpadom

**Oblik međuopštinske saradnje: institucionalizovano udruživanje uspostavljanjem zajedničkog preduzeća ili ugovorni odnos pružaoca i korisnika usluge (uključujući privatne operatere);**

**Nivo integracije upravljanja komunalnim otpadom: da li je upravljanje otpadom na lokalnom nivou (sakupljanje i transport – lokalne JKP?) odvojeno od upravljanja regionalnom infrastrukturom (regionalni tretman i deponovanje);**

**Promene u radu lokalnih JKP (društveno-socijalni efekti, ukidanje unakrsnog subvencionisanja...).**





## **Uspostavljanje institucionalizovane međuopštinske saradnje:**

- 1. Međuopštinski sporazum;**
- 2. Ugovor o osnivanju zajedničkog preduzeća;**
- 3. Ugovori o pružanju usluga;**
- 4. Program poslovanja zajedničkog preduzeća (uključujući “cenovnik” usluga, na koji saglasnost daju osnivači).**





## Ekonomsko-finansijska pitanja značajna za regionalno upravljanje otpadom

Uspostavljanje tarifa za pun povraćaj troškova, a u skladu sa finansijskim mogućnostima stanovništva (veza sa komunikacionim strategijama i informisanjem stanovništva);

Amortizacija sredstava i troškovi zatvaranja deponije;

Usaglašavanje tarifa između različitih oblasti, kao i domaćinstava i komercijalnih korisnika.



## Tehnička pitanja važna za regionalno upravljanje otpadom

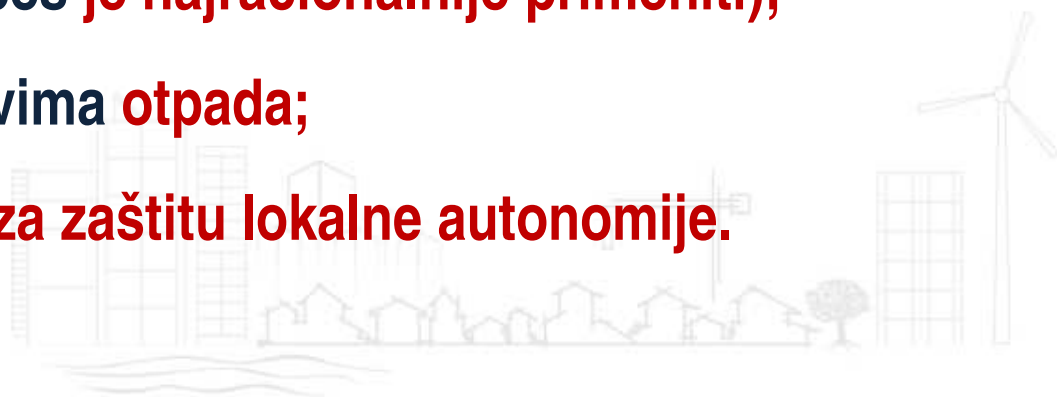
**Geografske karakteristike, broj stanovnika, količine i sastav otpada;**

**Lokacija regionalne infrastrukture (sanitarne deponije);**

**Odgovarajuća analiza opcija za tretman otpada (od čega će zavisiti elementi sistema, na primer da li će postojati separacija otpada na izvoru i koji tehnološki proces je najracionalnije primeniti);**

**Upravljanje posebnim tokovima otpada;**

**Transfer stanice kao način za zaštitu lokalne autonomije.**





**Nesantitarne deponije  
i smetlišta**



**Regionalni centar za  
tretman i odlaganje otpada**

**Sakupljanje**



**Transport**



**Lokalno odvajanje/tretman otpada**

## Primer: Regionalni sistem za upravljanje otpadom za grad Zrenjanin i opštine Žitište, Titel, Sečanj i Kovačicu

(Studija izvodljivosti u pripremi, MISP IPA 2010)



## Jedinice lokalne samouprave – članice sistema





## Prednosti udruživanja

### Za grad Zrenjanin:

- ✓ Grad Zrenjanin već preduzima korake za usklađivanje sa nacionalnim i EU standardima za upravljanje otpadom (reciklažni centar, idejni projekat za sanitarnu deponiju);
- ✓ Grant komponenta projekta će omogućiti gradu Zrenjaninu da dostigne unapređene standarde uz niže troškove;
- ✓ Regionalizacija može dodatno da umanja troškove građana Zrenjanina zbog prihvatanja otpada iz ostalih opština – članica sistema.



## Prednosti udruživanja

**Za opštine** Žitište, Kovačicu, Titel i Sečanj:

**Jedinice lokalne samuprave će morati da ispune zahteve pravne regulative u oblasti upravljanja otpadom, a samostalno usklađivanje sa propisanim standardima će biti veoma skupo;**

**Uz navedeno, grant komponenta projekta će pomoći čitavom regionu da dostigne unapređene standarde ranije i uz prihvatljive troškove.**





## Uspostavljanje međuopštinske saradnje i sistema za upravljanje projektom

- Međuopštinski sporazum potpisan 2006. godine, izmenjen/dopunjen 2011;
- Sporazumom obuhvaćena dva institucionalna rešenja: sistemom upravlja grad Zrenjanin ili zajedničko preduzeće;
- Sporazumom nije obuhvaćena opština Žitište, ali postoji odluka Skupštine opštine o pristupanju regionu.

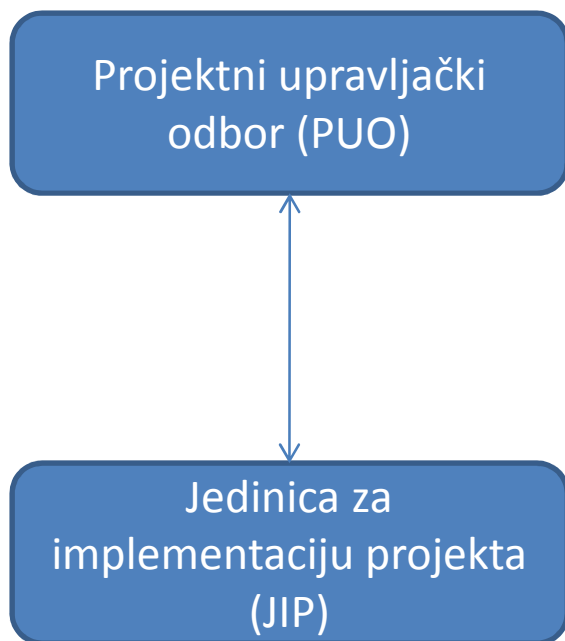


## Uspostavljanje međuopštinske saradnje i sistema za upravljanje projektom

- Jedinice lokalne samouprave su u decembru 2012. godine potpisale Memorandum o razumevanju, kojim su osnovale Operativnu grupu za međuopštinsku saradnju, kao forum gradonačelnika/predsednika opština i/ili njihovih predstavnika;
- Istovremeno, osnovana je Radna grupa za implementaciju projekta, odnosno pripremu studije izvodljivosti;
- Grad Zrenjanin je imenovao koordinatora projekta.



## Postojeći sistemi za koordinaciju saradnje između opština mogu vremenom da prerastu u odgovarajući sistem za upravljanje projektom



### PUO:

- odobrava planove i promene;
- odobrava okončanje projektnih faza;
- održava kontakte sa ostalim zainteresovanim stranama.

### PIO:

- sprovodi odluke PUO.



## Odvojeno sakupljanje 3 toka otpada:

### 1. Reciklabilni otpad

- Papir
- Staklo
- Plastika
- Metal
- Karton

### 2. Organski otpad

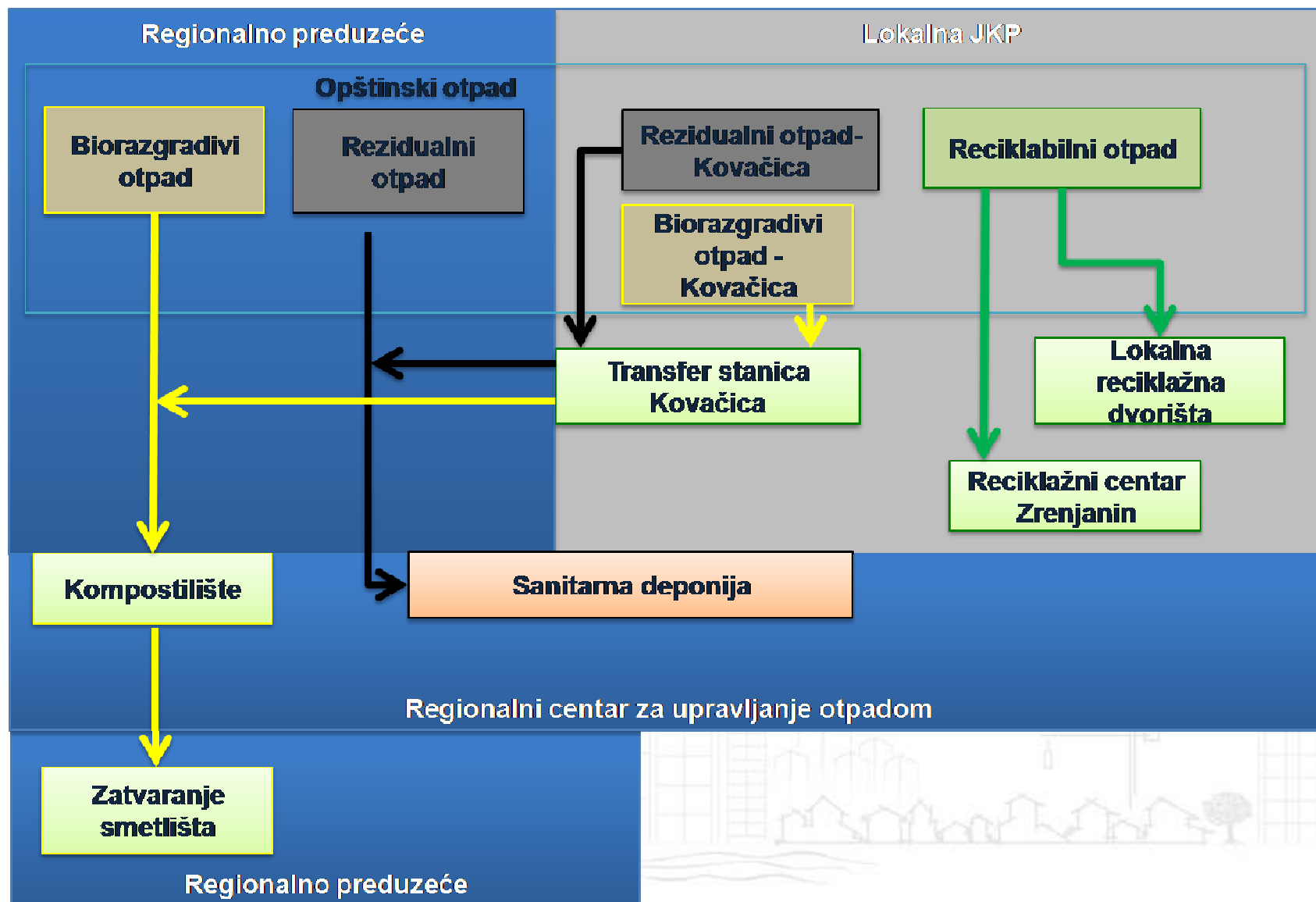
- Hrana
- Kuhinjski otpad
- Dvorišni otpad

### 3. Rezidualni otpad

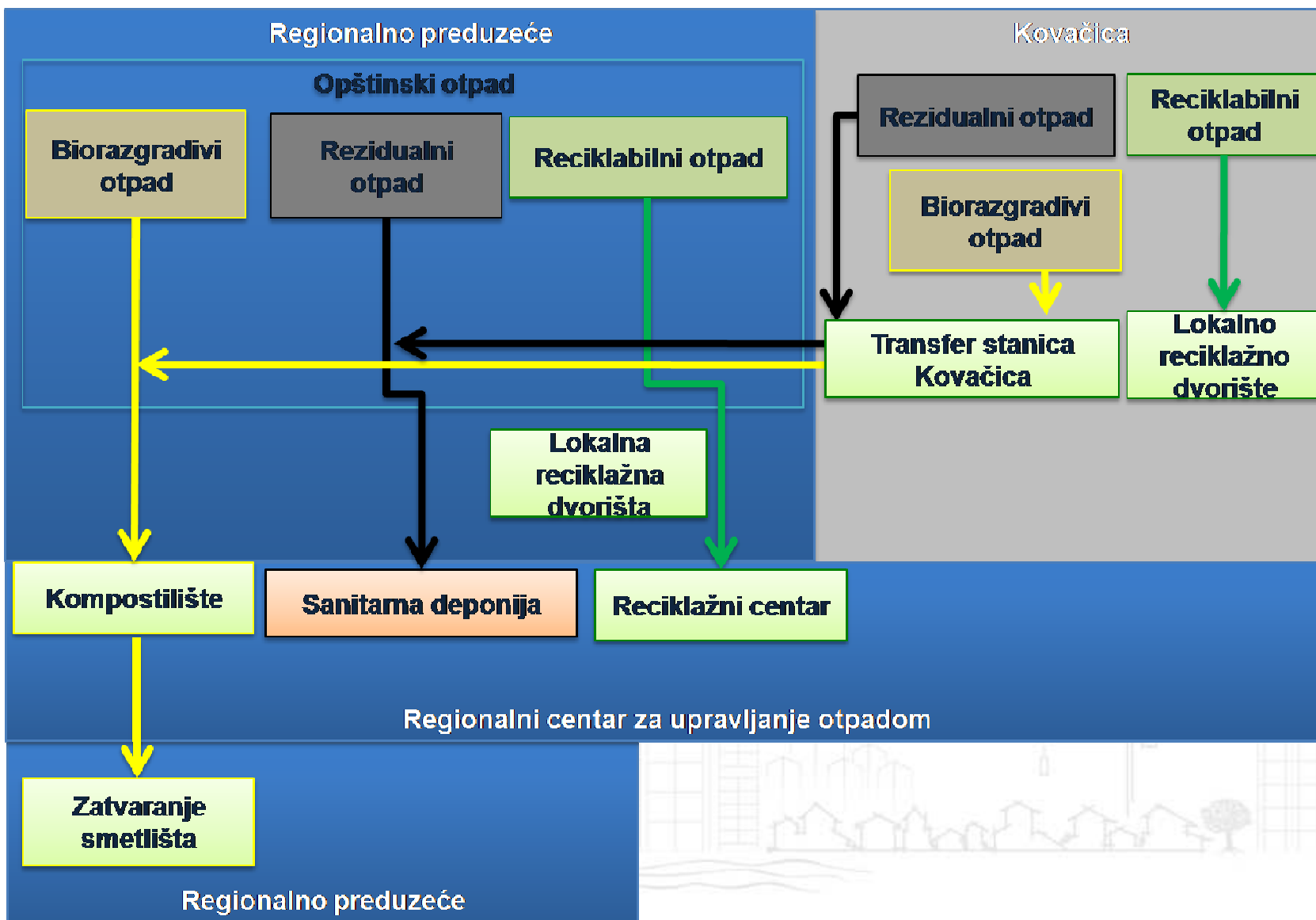
- Mešani proizvodi
- Pepeo
- Prašina
- Keramika

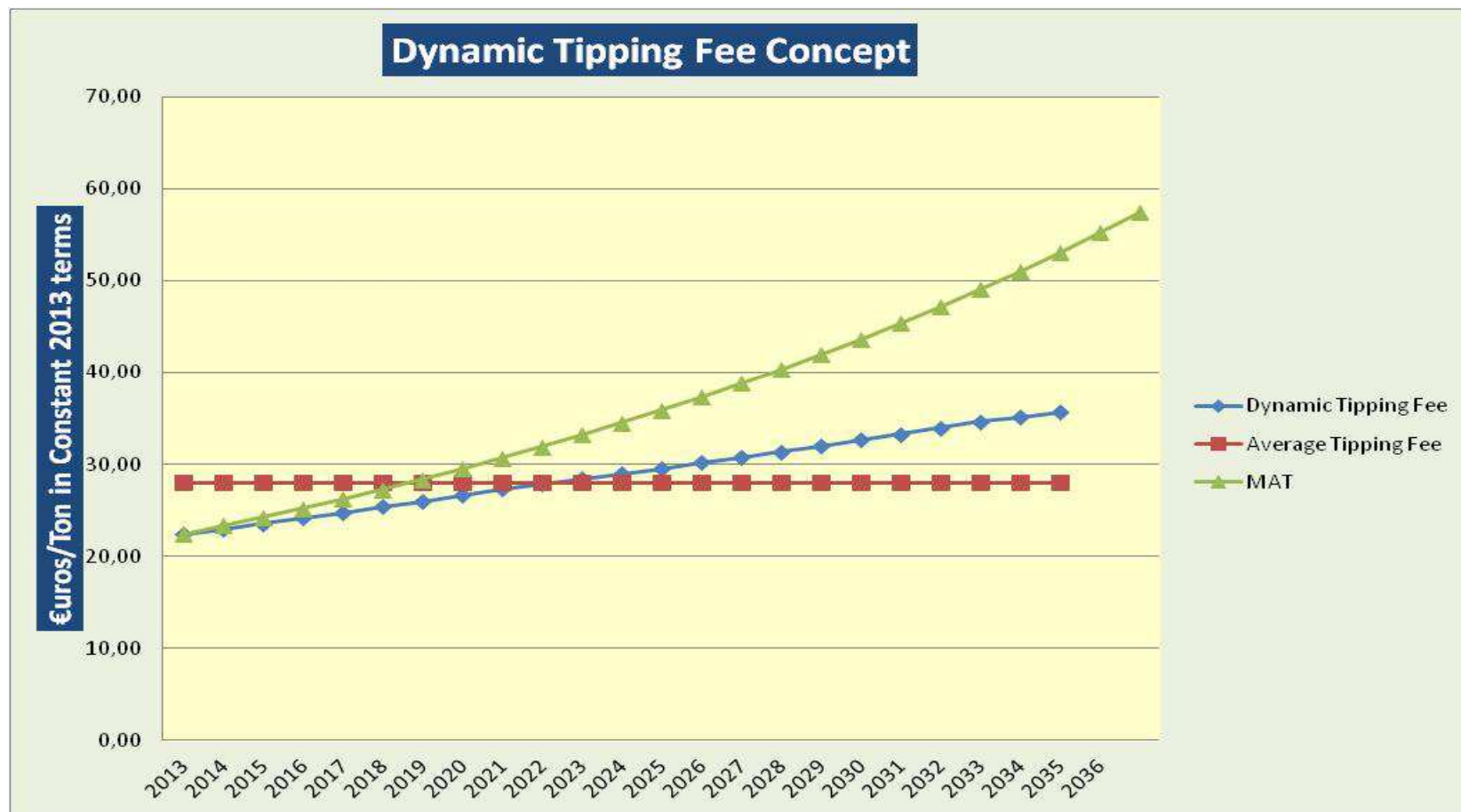


## Opcije u nacrtu Studije izvodljivosti Parcijalna regionalizacija i prelazni period



## Opcije u nacrtu Studije izvodljivosti Potpuna regionalizacija





## Međuopštinska saradnja u oblasti snabdevanja vodom i odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda





**Oblast upravljanja vodama je finansijski najzahtevnija oblast usaglašavanja sa zahtevima EU;**

**Nacionalnom strategijom Republike Srbije za aproksimaciju u oblasti životne sredine je procenjeno da je u sektoru voda potrebno 5.5 milijardi EUR, od čega 3.3 za otpadne vode;**

**Manjak interesovanja jedinica LS i lokalnih JKP za zajedničko pokrivanje graničnih oblasti između nekoliko gradova i opština, odnosno zajedničku izgradnju komunalne infrastrukture u graničnim oblastima u kojima žive stanovnici dve ili više opština (jedan od razloga i nedovoljna naplata za troškove investiranja, ali i nepostojanje tradicije udruživanja).**



**Kakvo je trenutno stanje (RZS, podaci iz 2012. godine)?**

**85.7%** gradskog i prigradskog stanovništva je priključeno na javne vodovodne sisteme;

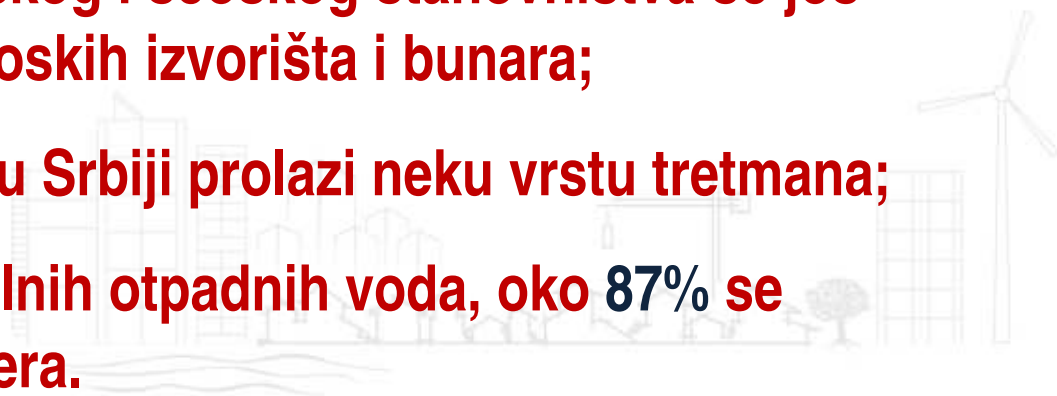
Na kanalizacionu mrežu je priključeno **56.3%** stanovnika (26.3% više nego 2002. godine);

Samo **10.7%** stanovnika je priključeno na sisteme za prečišćavanje otpadnih voda;

Oko **15%** uglavnom prigradskog i seoskog stanovništva se još uvek snabdeva vodom iz seoskih izvorišta i bunara;

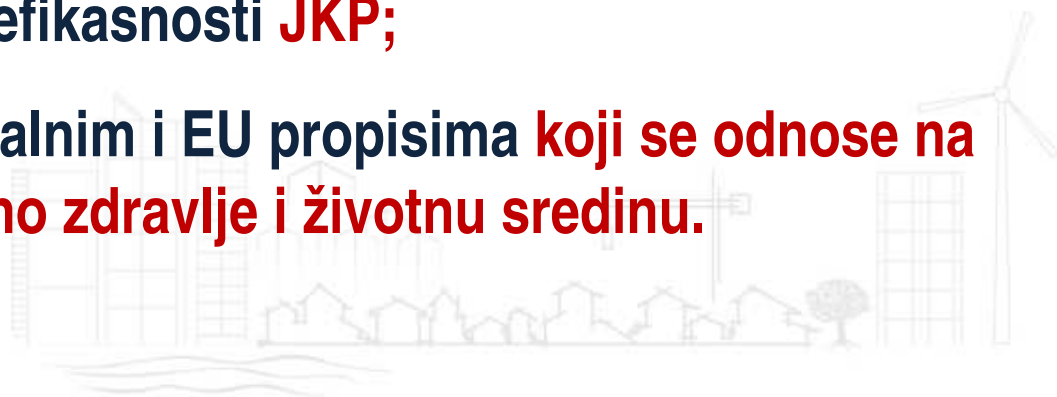
Samo **5.38%** otpadnih voda u Srbiji prolazi neku vrstu tretmana;

Od ukupne količine komunalnih otpadnih voda, oko **87%** se direktno ispušta u reke i jezera.



## Ciljevi regionalnih projekata:

- ✓ **Integrisanje više podsistema i transformacija u održivi regionalni sistem;**
- ✓ **Poboljšanje kvaliteta vode;**
- ✓ **Optimizacija eksploatacije i poboljšanje sanitarne zaštite;**
- ✓ **Unapređenje operativne efikasnosti JKP;**
- ✓ **Usaglašavanje sa nacionalnim i EU propisima koji se odnose na snabdevanje vodom, javno zdravlje i životnu sredinu.**



**Udruživanjem gradovi i opštine nastupaju kao partneri prema potencijalnim finansijerima (uključujući privatni sektor);**

**Saradnja opština doprinosi racionalnijem povezivanju korisnika na vodovodnu mrežu;**

**Insitucionalni oblici saradnje su osnivanje zajedničkog preduzeća ili ugovorni odnos – kupovina vode na veliko, koju zatim distribuiraju korisnicima.**



## Primer Rumunije i Bugarske

**Rumunija:** preduzeća organizovana na nivou okruga (41). Svako od okružnih preduzeća za snabdevanjem vodom opslužuje nekoliko stotina hiljada stanovnika. Okružna preduzeća potpisuju ugovor sa svakom od opština, a njima upravlja udruženje opština (jedna opština – jedan glas);

**Bugarska:** 51 preduzeće za snabdevanje vodom, koja pokrivaju većinom 4-6 opština sa više stotina hiljada stanovnika.



**Vodoprivredna osnova (2002) – pravni osnov planiranja u oblasti upravljanja vodama;**

**Vodoprivredna osnova će biti zamenjena Strategijom za upravljanje vodama;**

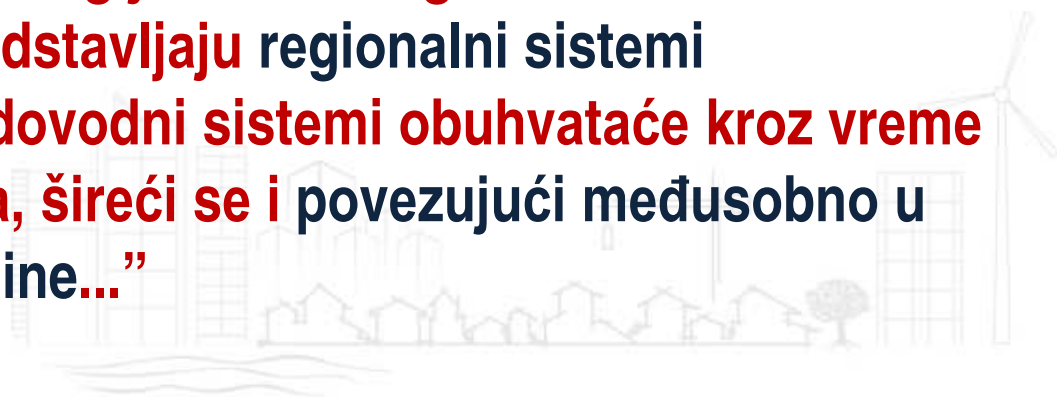
**Plan zaštite voda, usaglašen sa Strategijom, transponuje Direktivu o urbanim otpadnim vodama EU u nacionalno zakonodavstvo.**



**Princip regionalizacije se pominje u Vodoprivrednoj osnovi:**

**“...treba razviti zaseban segment institucionalizovanog sistema upravljanja vodama, sistem organizacija koje se bave snabdevanjem stanovništva, kanalizacijom i tretmanom otpadnih voda... Ove organizacije bi bile povezane sa lokalnim autonomnim telima i javnim preduzećima”.**

**“Osnovne jedinice kompleksnog jedinstvenog sistema vodosnabdevanja Srbije predstavljaju regionalni sistemi vodosnabdevanja. Javni vodovodni sistemi obuhvataće kroz vreme sve veći i veći broj korisnika, šireći se i povezujući međusobno u sve veće i konzistentnije celine...”**



## Primeri međuopštinskih/regionalnih projekata

- ✓ Regionalni sistem “Rasina” (Kruševac, Aleksandrovac, Trstenik, Varvarin, Čičevac, Paraćin i Čuprija - 332.545 stanovnika);
- ✓ Regionalni sistem “Kolubara” (Valjevo, Mionica, Ub, Lajkovac i Lazarevac – 216.000 stanovnika);
- ✓ Regionalni sistem “Morava” (Velika Plana i Smederevska Palanka – 100.000 stanovnika);
- ✓ Veliki bački kanal (Vrbas i Kula – 64.000 stanovnika).

